

MARKKINOINTI-INSTITUUTIN KANNATUSYHDISTYS RY

TÖÖLÖNTULLINKATU 4-6 MARKKINOINTI-INSTITUUTTI

SUPPEA RAKENNUSHISTORIALLINEN SELVITYS

16.01.2017

SISÄLLYSLUETTELO

1.	JOHDANTO	5
	Rakennuspaikan asemakaavallinen kehitys	5
	Nykytilanne	6
2.	MYynti- JA MAINOSKOULUN JA HELSINGIN KAUPPIAITTEN KAUPPAOPPILAITOKSEN YHTEINEN HANKE	7
	Myynti- ja mainoskoulu	7
	Helsingin Kauppiaitten Kauppaoppilaitos	7
	Oppilaitosten yhteinen hanke Töölöntullinkadulla	8
3.	ARKKITEHTI K. A. PINOMAA	9
4.	KAUPPIAITTEN KAUPPAOPPILAITOKSEN JA MYynti- JA MAINOSKOULUN SUUNNITTELU JA RAKENTAMINEN	13
	Valmis rakennus	14
	Rakenne	14
	Tilat ja pohjaratkaisu	15
	Julkisivut	19
	Sisustus	22
5.	KESKEISET MUUTOKSET	24
6.	NYKYTILA	32
	Säilyneisyys ja arvot	32
	Kaupunkikuva	32
	Käyttötarkoitus	32
	Arkkitehtuuri	33
	Julkisivut	33
	Sisätilat	33
	LIITEET	
	Luettelo Töölöntullinkatu 4-6 rakennusluvista	30
	Pohjapiirustukset nykytilanteesta	38
	LÄHTEET	44

HELSINKI

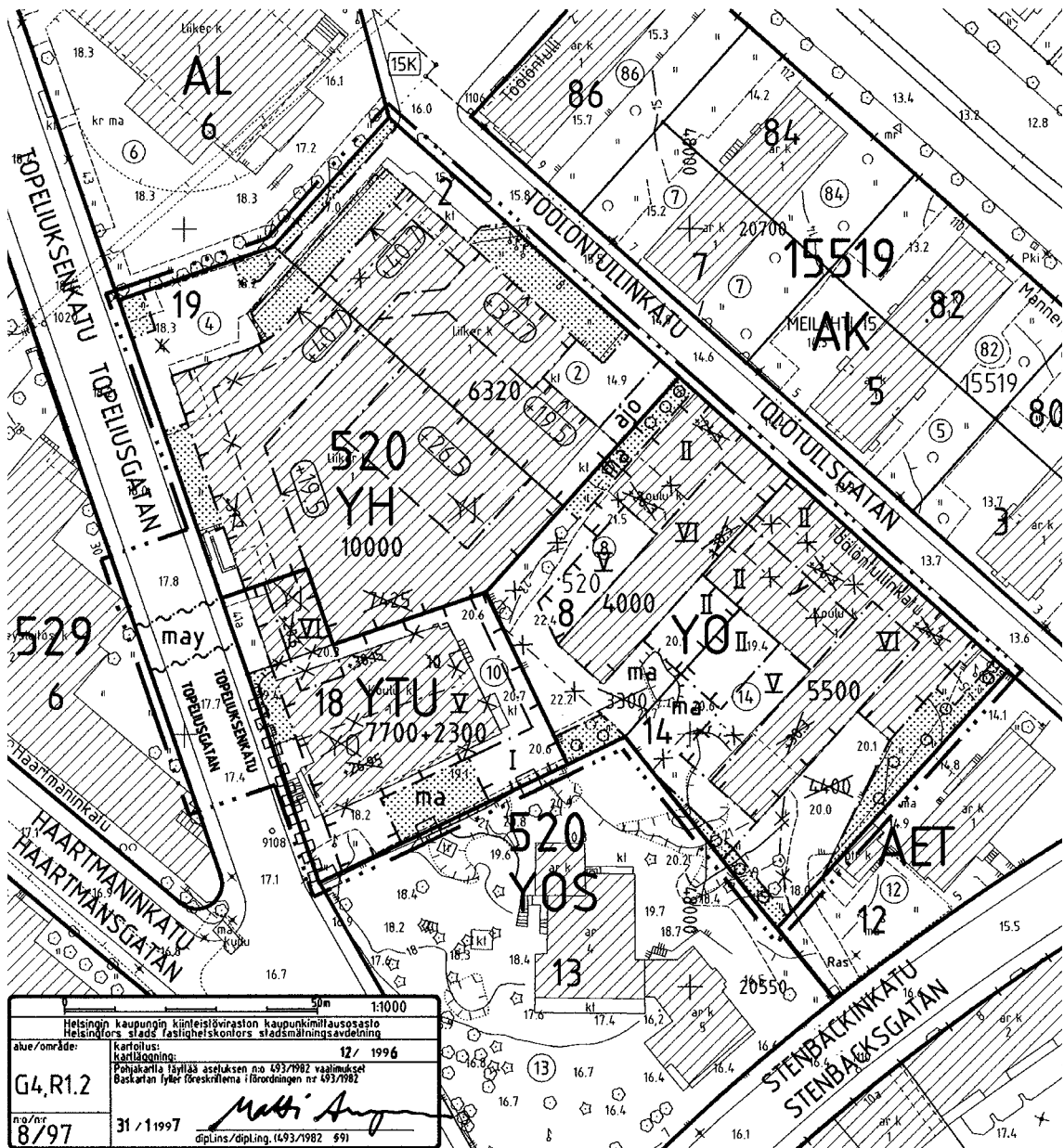
15. KAUPUNGINOSA MEILAHTI
KORTTELI 520
TONTIT 2,4,8,10,14
KATUALUE

ASEMAKAAVAN MUUTOS
1:1000

HELSINGFORS

15 STADSDELEN MEJLANS
KVARTER 520
TOMTERNA 2,4,8,10,14
GATUOMRÅDE

STADSPLANEÄNDRING
1:1000

Voimassa oleva asemakaava 1048, vahvistettu 11.3.1998. (Helsingin kaupungin karttapalvelu)

1. JOHDANTO

Tämä suppea rakennushistoriaselvitys koskee Helsingissä Meilahdessa, osoitteissa Töölöntullinkatu 4 ja 6 sijaitsevaa oppilaitosrakennusta, joka valmistui vuonna 1963. Rakennuksessa toimii nykyisin Markkinointi-instituutti.

Selvityksen tarkoituksena on saada käsitys kohteen rakentamisen historiasta ja taustoista sekä myöhemmistä muutosvaiheista ja nykytilasta, rakennuksen säilyneisyydestä ja arvoista.

Rakennushistoriaselvitys on tehty lokakuussa 2016 Newsecin toimeksiannosta. Selvityksen ovat laatineet arkkitehti, TkT Miia Perkkiö ja arkkitehti Netta Böök, ja taitosta on vastannut arkkitehti Juha Kivistö.

Tiedot rakennuksen eri vaiheista ja nykytilasta perustuvat kiinteistön rakennuslupa-aineistoon ja rakennuksessa paikan päällä tehtyihin havaintoihin. Myynti- ja Mainoskoulun toiminnasta ja rakentamishankkeesta olevat tiedot ovat peräisin Markkinointi-instituutin 60-vuotisjuhlajulkaisusta *Aikuiset Opintiellä. Myynti- ja mainoskoulu, Markkinointi-instituutti 1930–1990* (Jukka Haavisto, 1990). Suhteellisen vähän tunnetun, mutta silti tuotteliaan arkkitehti Kaarlo Pinomaan (1917–2005) muuhun tuotantoon tutustuminen on auttanut Töölöntullinkatu 4-6:n arkkitehtuurin analysoimisessa.

Rakennuspaikan asemakaavallinen kehitys

Töölöntullinkatu 6 sijoittuu tontille 8 ja Töölöntullinkatu 4 tontille 14 Meilahden kaupunginosassa. Se oli 1820-luvulla karua, kallioista aluetta, josta kaupunki alkoi antaa maata vuokralle huvila- ja viljelystarkoituksiin. Huviloiden ja työväen vuokratalojen ohella alueelle sijoittui teollisuutta. Tästä vaiheesta muistuttaa muun muassa Stenbäckinkadun vanha, puinen huvilarakennuskanta.

Töölön asemakaava muotoutui useassa vaiheessa 1880-luvulta alkaen, aluksi umpikortteliperiaatetta noudattaen. Vuonna 1937 vahvistettiin funktionalismin ihanteita seuraava asemakaava, jonka mukaan korttelit rakennettiin avoimiksi. Näin tavoiteltiin muassa saada maksimaalista luonnonvaloa asuntoihin.¹ Tämän asemakaavan mukaisesti toteutettiin myös Töölöntullinkadun ja Mannerheimintien väliset korttelit. Niissä kuusikerroksisten funktiasuintalojen päädyt ulottuvat lähes jalkakäytävään ja talojen väliin jää vehreitä piha-alueita. Asuintaloista avautuivat alun perin avarat näkymät Töölöntullinkatu 4:n ja 6:n rakentamattomille tonteille, jotka olivat avointa, mäntyjen koristamaa kalliomaata. Kaavaratkaisua noudattaa myös Stenbäckinkadun ja Töölöntullinkadun risteyksen kuusikerroksinen rakennus 1950-luvun puolivälistä. Se koostuu kahdesta ulkoarkkitehtuuriltaan toisistaan poikkeavasta osasta, joihin alun perin sijoittuivat sekä puhelin-keskus että asuinhuoneistot².

Vuoden 1937 asemakaavallisesta ajatuksesta poikettiin 1960-luvulla, kun Töölöntullinkadun länsipuolelle toteutettiin Myynti- ja Mainoskoulu, Helsingin Kauppiaitten Kauppaoppilaitos ja vuosikymmenen loppupuolella Töölöntullinkatu 8 eli nykyinen Helsingin aikuisopisto. Oppilaitosrakennukset ryhmiteltiin tilallisesti siten, että osa rakennuksesta tuotiin virtaviivaisena, horisontaalisena massana aivan katulinjaan kiinni, kun taas osa vedettiin korkeampina massoina tontin sisäosaan. Helsingin aikuisopiston rakennus taas sijoitettiin etäälle katulinjasta siten, että rakennuksen eteen syntyi pysäköinti- ja sisäänkäyntialue. Ratkaisu ei jatkanut Töölöntullinkadun itäpuolen avoimen korttelin periaatetta vaan muutti Töölöntullinkadun länsireunaltaan suljetuksi seinämäksi.

¹ Lindqvist, Mikko 1998. Aarne Ervin suunnittelema Töölön kirjasto ja modernismin traditio. Diplomityö, TKK, Arkkitehtiosasto, Espoo, s. 37–38.

² 2000-luvulla Stenbäckinkatu 5:n molemmat siivet on saneerattu senioriasunnoiksi.

Nykytilanne

Voimassa oleva asemakaava on vuodelta 1998. Asemakaava pohjautuu muutokseen 15. kaupunginosassa, korttelissa 520, tonteilla 2, 4, 8, 10 ja 14 sekä osittain Topeliuksenkadun katualueella. Markkinointi-instituutin rakennus osoitteessa Töölöntullinkatu 4-6 sijoittuu tonteille 8 ja 14 siten, että Töölöntullinkatu 4 on tontilla 14 ja Töölöntullinkatu 6 tontilla 8. Tonttien numerointi on muuttunut sitten rakentamisajankohdan: tontti 14 oli 1950-luvun lopulla tontti nro 9.

Tontilla 8 rakennusoikeutta on kerrosalaneliömetreinä 4000 m². Tontilla 14 rakennusoikeutta on 5500 m².

Tonttia koskee merkintä YO, "opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue". Suurin sallittu kerrosluku Töölöntullinkadun puolella on kaksi, mikä vastaa nykytilannetta. Siipirakennusten kerrosluku on kuusi. Kaksikerroksisen rakennusosan kohdalla, tontilla 14, siipirakennusten välissä on merkintä "y": "Rakennusalan osa, jolle saa rakentaa yhdyskäytävän tason +28.5 yläpuolelle. Yhdyskäytävän rakenteiden tulee olla pääosin läpinäkyvää materiaalia". Molemmilla tonteilla on pihan puolella merkintä "ma" eli maanalainen tila. Istutettavaa aluetta on tontin reuna-alueilla, kapeina vyöhykkeinä.

2. MYYNTI- JA MAINOSKOULUN JA HELSINGIN KAUPPIAITTEN KAUPPAOPPILAITOKSEN YHTEINEN HANKE

Myynti- ja mainoskoulu

Tavaratalo Stockmannin vintillä 1932 toimintansa aloittanut Myynti- ja mainoskoulu toimi Ammat- tien edistämislaitoksen talossa Töölönkadulla ennen siirtymistään Messuhalliin vuonna 1935. Myynti- ja mainoskoulun toiminnan päätarkoituksina 1950–1960-lukujen vaihteessa oli kehittää myyjien ammattitaitoa, kouluttaa mainos- ja tiedotushenkilökuntaa, antaa kaupan esimieskoulu- tusta sekä opettaa markkinataloudellista ajattelua.

Myyntialan koulutusvalikoima kasvoi 1960-luvulla, jolloin aloitettiin muun muassa kiinteistönvä- littäjäkoulutus. Koulun nimi muutettiin Markkinointi-instituutiksi vuonna 1969. Seuraavalla vuo- sikymmenellä uusi kauppaoppilaitoslaki mahdollisti toiminnan laajentamisen tutkimus- ja kehit- tämistöimintaan ja kielenopetukseen. Koulu sai vuosikymmenen alussa myös ensimmäisen tietokoneen.

1980-luvulla koulun toiminta alkoi kärsiä tilanpuutteesta. Koulun toimintoja sijoitettiin naapurira- kennukseen, kunnes vuonna 1987 Markkinointi-instituutille tarjoutui tilaisuus ostaa Kauppiaitten Kauppaoppilaitoksen tilat. 1990-luvulla toiminta kansainvälistyi, aloitettiin näyttötutkinnot ja sit- temmin myös oppisopimuskoulutus. Nykyisin Markkinointi-instituutti järjestää esimerkiksi yritys- valmennusta ja koulutuspolkuja eri aloille. Verkko-oppiminen on vakiintunut osaksi toimintaa.

Töölöntullinkatu 1 - 7 nähtynä Stenbäckinkadulta (Heinonen Eino, 1950 Helsingin kaupungin- museo <https://www.finna.fi/Record/hkm.HKMS000005:km0000ni5l>)

Helsingin Kauppiaitten Kauppaoppilaitos

Helsingin kauppiaitten yhdistys perustettiin vuonna 1896. Sen aloitteesta perustettu yksityinen Kauppiaitten Kauppakoulu aloitti toimintansa vuonna 1908 puutalossa, jossa oli tilat kahdelle luokahuoneelle, kokoelma- ja opettajainhuoneille. Kauppiaitten Kauppakoulussa koulutettiin aluksi lähinnä kauppa-apulaisia. Vuonna 1937 nimi muutettiin Kauppiaitten Kauppaoppilaitok- seksi kun kauppakoulun rinnalle perustettiin kauppaopisto.

Kun opiskelijamäärä kasvoi 1950-luvulla yli 150 oppilaaseen ja opiskelemaan hakijoiden määrä oli nousussa, uusien tilojen tarve tuli ajankohtaiseksi. Uusi koulu Töölöntullinkadulle valmistui vuonna 1961.

Opiskelijamäärien kasvu jatkui ja opetusta uudistettiin, mikä edellytti uudenlaisia opetustiloja ja -välineitä. Uusi koulurakennus valmistui Vantaan Martinlaaksoon vuonna 1986. Samalla Markkinointi-instituutille tarjoutui mahdollisuus ottaa käyttöönsä myös Töölöntullinkatu 4:n tilat. Nyt kauppiaitten Kauppaopisto Mercuria on maamme merkittävimpiä kauppaoppilaitoksia.³

Oppilaitosten yhteinen hanke Töölöntullinkadulla

Koulutuskysyntä kasvoi Suomessa 1950-luvulla säännöstelyn päätyttyä ja talouden voimistuessa. Molempien oppilaitosten toiminnan kehittyminen edellytti uusien, ajanmukaisten tilojen saamista. Tilan puute alkoi olla konkreettisena esteenä Myynti- ja mainoskoulun kehittymiselle, vaikka Messuhallista oli saatu lisää tilaa.⁴ Samaan aikaan Helsingin Kauppiain Yhdistyksellä oli Töölöntullinkadulla oma tontti varattuna Kauppiaitten Kauppaoppilaitokselle. Uudisrakennus ratkaisisi myös Myynti- ja mainoskoulun tilaongelmat. Kauppiaitten Kauppaoppilaitoksen tontti osoitteessa Töölöntullinkatu 4 todettiin kuitenkin liian pieneksi kahden oppilaitoksen yhteiselle rakennukselle. Rakennusoikeus ei riittäisi molempien tilatarpeisiin.

Pohdintaa oman talon rakentamismahdollisuuksista ja oppilaitosten yhteisestä hankkeesta käytiin Myynti- ja Mainoskoulun työvaliokunnan kokouksissa. Seuraavat merkinnät ovat kokouksesta 20.11.1956:

Keskusteltiin koulun tonttisuunnitelmasta. Sovittiin, että puheenjohtaja ja rehtori saavat yhdessä neuvotella Helsingin Kauppiaitten Kauppaoppilaitoksen rakennustoimikunnan kanssa ja että yhteisesti hankitaan arkkitehti, joka tekee alustavan luonnoksen sitä silmälläpitäen, että voidaan anoa muutos rakennuslupa-an sillä tontilla, jonka Helsingin Kauppiaitten Kauppaoppilaitos jo on saanut itselleen.⁵

Kesäkuussa 1958 tilanne kuitenkin ratkesi, kun Töölöntullinkatu 6:n tontti siirtyi Helsingin kaupungille. Seuraavana vuonna kaupunki vuokrasi tontin Myynti- ja mainoskoulun Kannatusyhdistykselle, ja yhteinen rakennusprojekti kahdelle vierekkäiselle tontille lähti vihdoin etenemään nopeasti.

Vuoden 1959 alussa suunnittelutyö annettiin arkkitehti K. A. Pinomaalle, joka jo toimi Helsingin Kauppiaitten Kauppaoppilaitoksen arkkitehtina. Esisopimus oppilaitosten kesken kirjoitettiin kuitenkin vasta kesällä 1959, koska sekä kaupungilta vuokrattavaan tonttiin että rahoitukseen liittyi avoimia asioita. Myynti- ja mainoskoulun johto halusi myös varmistua Kauppiaitten Kauppaoppilaitoksen suunnitelmien realistisuudesta.

Varojen kerääminen ei ollut sekään mutkatonta. Valtiovarainministeriö ei myöntänyt Myynti- ja mainoskoulun Kannatusyhdistykselle oikeutta ottaa vastaan suoraan verovapaita lahjoituksia. Merkittävimpiä oli rouva Aino Haakin rakennushankkeelle osoittama kahden miljoonan markan lahjoitus. Myös valtio ja yritysmaailma tukivat rakennushanketta.

Myynti- ja mainoskoulun 2340 m²:n tontti oli vuokratontti, jonka vuokraoikeus sovittiin kestäväksi vuoden 2015 loppuun asti. Ensimmäisen vuosivuokran suuruus oli 1,3 mmk.

³ <http://www.mbs.fi/index.php/oppilaitoksen-historia> (10.10.2016).

⁴ Jukka Haavisto, Aikuiset opintielä. Myynti- ja mainoskoulu Markkinointi-instituutti 1930 – 1990, Markkinointi-instituutin Kannatusyhdistys ry, Helsinki, 1990, 113.

⁵ Haavisto, 114.

3. ARKKITEHTI K. A. PINOMAA

Ristiinassa syntynyt Kaarlo Artturi Pinomaa (1917–2005) pääsi ylioppilaaksi Viipurin klassillisesta lyseosta vuonna 1937, minkä jälkeen hän osallistui talvisotaan ja jatkosotaan yleten kapteeniksi. Arkkitehdiksi Pinomaa valmistui Teknillisestä korkeakoulusta vuonna 1946. Seuraavat vuodet hän asui ja työskenteli Ruotsissa. Hän toimi vuoteen 1952 asti HSB:n suunnittelutoimiston palveluksessa vastaten asuntojen suunnittelusta. Pinomaa suunnitteli asuntokohteita esimerkiksi Gubbängenin lähiöön Tukholmassa. Hän perehtyi samalla teolliseen asuntorakentamiseen. Pinomaa oli myös kahden ruotsalaisen arkkitehtitoimiston osakkaana.

HSB (Hyresgästernas sparkasse- och byggnadsförening) perustettiin vuonna 1923 helpottamaan Ruotsin asuntopulaa ja tarjoamaan tasokasta ja kohtuuhintaista vuokra-asumista laajoille kansanryhmille. HSB on nykyisin Ruotsin suurin asunto-osuuskunta, jonka voitto käytetään toimintaan ja sen kehittämiseen. HSB:n toimintaan on aina liittynyt asumista ja asuinrakentamista edistävää innovatiivisuutta.

Yhteydet Suomeen säilyivät Ruotsissa vietettyjen vuosien aikana. Vuonna 1950 Pinomaa oli arkkitehti Pauli Salomaan (1907–1983) avustajana Helsingin ylioppilaskunnan järjestämässä Kaivotalon suunnittelukilpailussa, jossa oli tavoitteena rakentaa nykyaikainen ja edustava liikerakennus. Salomaan yhdessä avustajiensa Kaarlo Pinomaan ja Eino Tuompon (1917–2012) kanssa laatima ehdotus sai ensimmäisen palkinnon. Kaivotalo valmistui vuonna 1955.⁶

Suomessa Pinomaalla oli oma toimisto, joka suunnitteli etenkin asuntokohteita ja liikerakennuksia.⁷ Toimiston alkuvaiheessa, jolloin osakkaana oli myös Eino Tuompo, toimisto osallistui Tapiolan suunnitteluun. Esimerkiksi Tapiolan itäiseen lähiöön Mäntyviidan varrelle valmistui vuonna 1954 seitsemän ja Kimmeltielle kolme Pinomaan suunnittelemaa omakotitaloa.⁸ Niiden väriyksessä, yksityiskohdissa ja mitoituksessa voi nähdä ruotsalaista asukaslähtöisyyttä ja kodikkuutta. Lauttasaaren Haahkakujalle vuonna 1953 valmistuneessa As Oy Särjessä on reilu harjakatto ja punaiseksi rapatut julkisivut. Saman oloinen on Ruoholahden- ja Hietalahdenkatujen risteykseen vuonna 1953 valmistunut kerrostalo, jossa 8-kerroksisen rakennusosan väliin jää matalampi liiketila ja korkea, pystyuritettu betonisokkeli, kuten useissa muissakin Pinomaan suunnittelemissa asuntokohteissa. Pääkaupunkiseudun lisäksi Pinomaan asuntokohteita on Kuopiossa.

Tapiolaan 1960-luvun lopulla valmistuneiden asuinkerrostalojen arkkitehtuurissa on samankaltaisuutta Töölöntullinkadun oppilaitoksen kanssa: julkisivun lasipinnat on sommiteltu polveileviksi nauhaikkunoiksi, sokkeli on uritettua betonia, muut pinnat mineriittilevyä ja tiiltä.

⁶ Heikinheimo, Perkkiö, Helsingin ylioppilaskunnan Kortteli kaupungin sydämessä, Helsinki 2006, s. 25–27.

⁷ K. A. Pinomaan arkkitehtitoimisto toimi aktiivisesti vuosina 1952–1983.

⁸ ”Tapiolan puutarhakaupunki”, Arkkitehtuurimuseo, <http://www.mfa.fi/kimmelmetsstotso> (10.10.2016). Pinomaa suunnitteli myös As Oy Poutapolun kolme pistetaloa (1956). 1960-luvun alussa valmistuivat läntiseen lähiöön As. Oy Pohjantie 4 (1961) ja As. Oy Tykkitie 4 (1960) ja Jousenkaaren alueelle As. Oy Jousimies (1959) ja As. Oy Kelojousi (1960).

As Oy Kelojousi Tapiolassa osoitteessa Jousenkaari 9. (Miia Perkiö, 2016)

Lappeenrantaan Pinomaa suunnitteli Koulutalo -nimisen liikerakennuksen, jonka tärkein vuokralainen oli Kansallis-Osake-Pankki. Talo valmistui 1960-luvun puolivälissä, ja Pinomaa vastasi sen muutoksista aina 1980-luvulle asti. Kokonaisuus muodostui kahdesta massasta, joista korkeampi oli sisäänvedetty ja päädyistä umpinainen. Matalamman, kaksikerroksisen osan pohjakerros oli sisäänvedetty siten, että se muodosti arkadikäytävän.⁹ Pohjakerrosten lasipinnat olivat laajoja ja näyttäviä, vaihtelua toivat nauhaikkunat ja suurien pintojen rytmittely. Samaa arkkitehtonista ratkaisua Pinomaa sovelsi myös Töölöntullinkadun sommittelussa.

Pinomaan Kuopion keskustaan Kuopion Ympäristön Säästöpankille suunnittelema liikerakennus Kiinteistö Oy Puijonkatu 26–28 valmistui vuonna 1963. Myös siinä ylin kerros on sisennetty ja arkadikäytävät ensimmäisessä ja toisessa kerroksessa liittäivät sen katutilaan.¹⁰ Ulkoseinäpinnan kanssa lähes samaan tasoon sijoitetut, näyttävät, suuret ikkunat, vaakasuuntaiset sirot kaiteet ja vaakasuuntainen massoittelu saavat aikaan keveän, laivamaisen vaikutelman.

Pinomaa hyödynsi omissa töissään HSB:ltä saamansa kokemusta sekä asunto- ja aluerakentamisesta että elementtirakentamisesta. Hän oli myös teollista elementti- ja betonirakentamista tukemaan ja kehittämään perustetun Sileävalukerhon jäsen. Vuonna 1957 perustetun Sileävalukerhon jäsenet olivat pääasiassa vaikutusvaltaisia rakennusliikkeiden omistajia, jotka ajoivat voimallisesti teollisen elementtituotantoa ja aluerakentamista päättäjille.¹¹

⁹ Koulutalon ja Matkatalon rakennushistoriaselvitys, Pöyry Finland Oy, 2013, s. 64–65. <http://kokoushallinta.lappeenranta.fi/dynastyweb/kokous/20154634-3-21.PDF> (25.10.2016)

¹⁰ Rakennushistoriaselvitys, Puijonkatu 26–28, Arkkitehtitoimisto Hannu Puurunen, Työ no 2011–03, 25.2.2011

¹¹ <https://fi.wikipedia.org/wiki/Sileävalukerho> (25.10.2016)

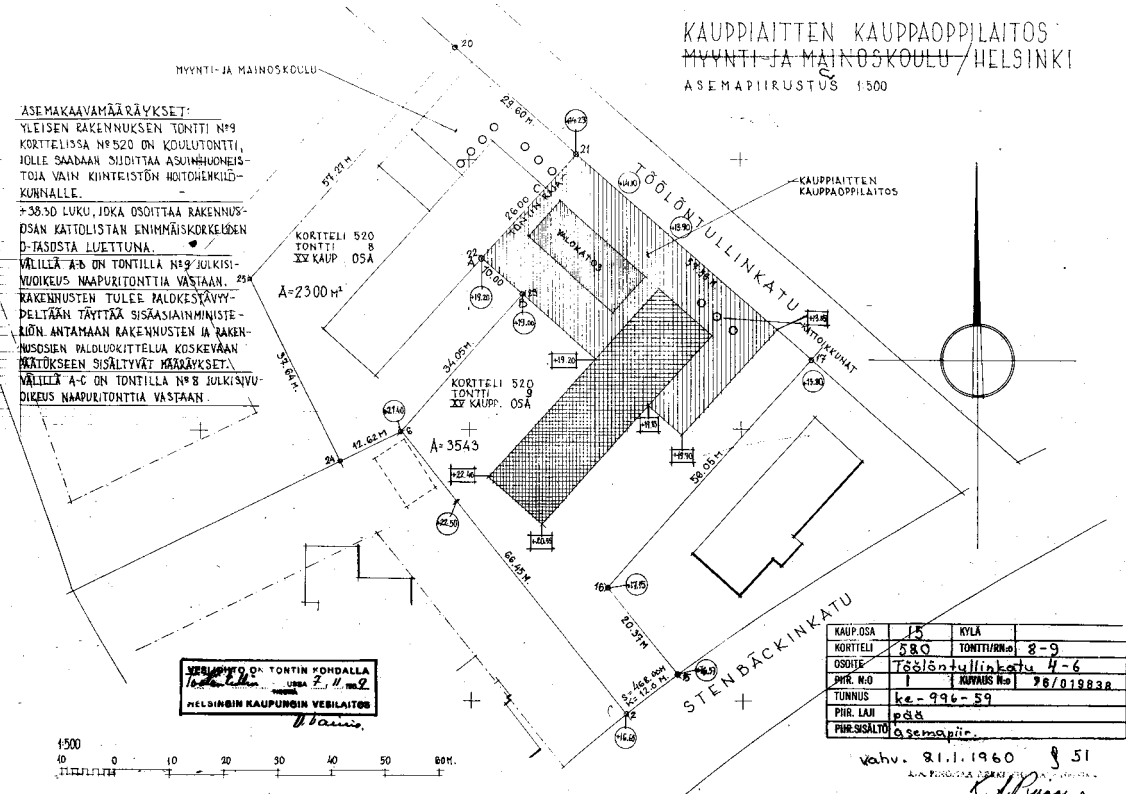
Helsingin keskustassa Pinomaa oli uudistamassa useiden pankkien tiloja. Hän vastasi muun muassa Maatalous-Osake-Pankin pankkisalın muutoksista Erottajan ja Eteläesplanadin risteyksen uusrenessanssityylisen asuin- ja liiketalon (Theodor Höijer, 1891) sisäpiharakennuksessa, jonka oli vuonna 1929 suunnitellut Lars Sonck. Postisäästöpankkirakennukseen (Antero Pernaja ja N-H Sandell 1958) Siltasaarenkadun ja Säästöpankinrannan risteyksessä Pinomaa laajensi pankkisalın myymälätilan puolelle (1969).

Aikakauden toimisto- ja kouluarkkitehtuurista

1950-luvulta alkaen rakentaminen ja rakennusmateriaalituotanto teollistuivat nopeasti. Arkkitehtuurissa vahvistui uudelleen modernismi, joka oli sotavuosia seuranneella jälleenrakennus- ja pula-ajalla ollut teknisesti ja taloudellisesti vaikeasti toteutettavissa. Siihen liittyivät nauhaikkunat, tasakatot ja usein myös ensimmäisen kerroksen jäsentely vapaana seisovin pilarein.

Pulakauden ja säännöstelyn päätyttyä betonia, terästä, lasia ja erilaisia julkisivulevyjä oli vapaasti saatavilla. Levyverhoiltu rakennus oli yleensä valkoinen tai harmaa. Betonikin alkoi kelvata julkisivupinnaksi, joskin sitä mieluusti hieman koristettiin esimerkiksi urittamalla. Toisaalta 1950–1960-lukujen vaihteessa jatkui vielä 1950-luvun arkkitehtuurin mieltymys käsin muurattuihin tiilipintoihin ja loiviin satulakattoihin.

Koulu- ja toimistoarkkitehtuurissa nojaututtiin pitkälti keski- tai sivukäytäväratkaisuihin, ja pääporras sai usein arkkitehtonisesti merkittävän roolin. Sen materiaalit ja kaiteet saattoivat olla muita rakennusosia näyttävämmät. Ruokala- ja salitiloja voitiin juhlaovoittaa kattolyhtyjen avulla. Ikkunoista tehtiin mielellään suuria ja kouluissa avattavia, sillä tuuletus tapahtui pääosin niiden kautta. Toimistorakennuksissa yleistyi koneellinen ilmanvaihto.

Kauppiaitten Kauppaoppilaitoksen asemapiirros vuodelta 1960, rakennuslupa Ke-0996-59 (Helsingin rakennusvalvontaviraston arkisto)

4. KAUPPIAITTEN KAUPPAOPPILAITOKSEN JA MYYNTI- JA MAINOSKOULUN SUUNNITTELU JA RAKENTAMINEN

Myös Myynti- ja Mainoskoulun arkkitehdiksi oli luontevaa valita K.A. Pinomaa, jolle oli jo annettu tehtäväksi Helsingin Kauppiaitten Kauppaoppilaitoksen suunnittelu Töölöntullinkatu 4:ssä. Myynti- ja mainoskoulu sijoittui viereiselle tontille osoitteeseen Töölöntullinkatu 6.

Pinomaan allekirjoittamat rakennuslupakuvat on päivätty 20.10.1959 ja vahvistettu 21.1.1960. Louhintatyöt alkoivat 25.2.1960. Myynti- ja Mainoskoulun osalta rakentamista johti rakennustoimikunta, jonka puheenjohtaja kannatusyhdistyksen puheenjohtajana vuodesta 1950 alkaen toiminut kauppatieteen maisteri Erkki Varanko, sihteerinä DI Jaakko Lehtonen ja asiantuntijajäsenenä arkkitehti Pinomaa. Ideatoimikuntaa veti filosofian maisteri, MAT Topi Törmä, sihteerinä ekonomi Kalervo Vaahtokari.

Vaikka kahteen eri osoitteeseen ja eri tonteille sijoittuva rakennus muodostui kahdesta erillisestä oppilaitoksesta, muodostivat sen julkisivut ja rakennusmassat yhden kokonaisuuden. Pohjaratkaisussa tilojen yhdistämisen mahdollisuus tulevaisuudessa oli jo ilmiselvästi huomioitu.

Rakennuslupapiirustukset muutoksineen vuosilta 1959–61 on laadittu erikseen molemmista osoitteista. Kummankin oppilaitoksen suunnitelmissa on esitetty koko rakennus, mutta Kauppiaitten kauppaoppilaitoksen suunnitelmissa Myynti- ja mainoskoulun tilojen päälle on tehty rasti merkitsemään, ettei se kuulu lupa-alueeseen. Vastaavasti on toimittu Myynti- ja mainoskoulun suunnitelmien suhteen.

Hyväksytyissä suunnitelmissa Myynti- ja mainoskoulun tilojen kokonaispinta-ala oli 2400 m², tilavuus 9380 m³. Hankkeen kokonaiskustannukset Myynti- ja mainoskoulun osalta olivat 104 miljoonaa markkaa.

Rakennesuunnittelusta vastasi diplomi-insinööri Mikko Vahanen, lämpöteknisestä suunnittelusta Lämpötekkinen Insinööritoimisto Oy, sähkösuunnittelusta diplomi-insinööri V. Santala. Pääuraakoitsijana oli Rakennustoimi Oy, joka oli 1950-luvulla toteuttanut useita liikerakennuskohteita Helsingin keskustassa, mm. Forumin yksikerroksisen liiketalon.

Louhintatyöt alkoivat tontilla keväällä 1960. "Miehet siirtävät kivenlohkareita rakennustyömaalla, Töölöntullinkatu 4, 6" (kuvateksti Finnasta) (Bonin von Volker, 1960, Helsingin kaupungin museo <https://www.finna.fi/Search/Results?lookfor=Töölöntullinkatu&type=AllFields&limit=20&sort=>).

Kadun varren matalan osan päädyn muuraustyö käynnissä. Pääjulkisivun pilaristo ja ikkuna-aukotus antavat jo kuvan rakennuksen ulkoasusta. (Kuva teoksesta Jukka Haavisto, Aikuiset opintiellä. Myynti- ja mainoskoulu Markkinointi-instituutti 1930 – 1990, Markkinointi-instituutin Kannatusyhdistys ry, Helsinki, 1990, 122)

Valmis rakennus

Koulurakennuksen harjannostajaisia vietettiin 14.10.1960. Rakennus valmistui keväällä 1961. Helsingin kauppiaitten kauppaoppilaitoksen ja Myynti- ja mainoskoulun rakennus sijoittui alueelle, jossa naapureina oli sekä asunto- että oppilaitosrakennuksia. Toisella puolella Töölöntullinkatua, Mannerheimintien ja Töölöntullinkadun välissä, kuusikerroksisten asuinkerrostalojen päädyt ulottuivat lähes jalkakäytävään. Niiden väliin jäivät vehreät piha-alueet. Rakennus sijoittui kallioiselle tontille, missä korkeusero katutasen ja pihan välillä oli huomattava. Toinen kerros oli pihan tasalla ja siipirakennusten päädyt oli rakennettu pilareille, joiden alle jäi tilaa pyörien säilyttämiselle. Ajo-yhteys pihalle oli Stenbäckinkadulta.

Rakenne

Kantavan rakenteen muodostaa paikallavalettu betoninen pilari-palkkirakenne. Julkisivujen curtain wall -tyyppinen rakenne muodostui paikallavaletusta betonirakenteesta, eristeestä ja pinta-verhouksesta, joka oli sekä katujulkisivussa että siipirakennusten pitkissä julkisivuissa pääasias-
sa mineriittilevyä. Mineriittilevy yleistyi 1960-luvulla julkisivumateriaalina.

Rakenneratkaisussa oli myös huomioitu mahdollisuus korottaa Myynti- ja mainoskoulun siipirakennusta yhdellä kerroksella. Pinomaan osaaminen betonirakentamisesta näkyy paitsi rakenneratkaisussa myös taitavasti toteutetussa portaikossa Kauppiaitten Kauppakoulun eteistilassa.

Siipirakennusten päätyjen nostaminen pilareille oli myös oivaltavaa sekä arkkitehtonisesti että rakenteellisesti. Sokkeleiden ja tukimuurien betonia elävöitti pystysuuntainen uritus. Luultavasti urilla ei ollut suurta rakenteellista merkitystä. Tosin voi olla, että valumuottien ja betonivalun saumat saatiin näin häivytettyä ja halkeilu väheni.

Tilat ja pohjaratkaisu

Kauppiaitten Kauppaoppilaitoksen sisäänkäynti oli rakennuksen arkadikäytävän suojassa. Eteishallin toisessa päässä olivat vaatenaulakot ja wc-tilat. Päädyn puolelle sijoittui kerroksen ainoa opetustila, konekirjoitusluokka. Sen sijoittaminen pohjakerrokseen johtui luultavasti kirjoituskohteiden näppäimistöjen äänekkyydestä. Yksivartinen porras nousi eteisestä toisen kerroksen avaraan keskiahalliin.

Toisen kerroksen keskiahalliin sijoittui ruokailutila, joka oli osittain korotettu ”valokatokseksi”: tilaan tuli ylävaloa kahdesta suunnasta. Ruokailutilasta päästiin kadun puolelle sijoittuvaan kirjanpito-luokkaan. Sen koko hallinpuoleinen seinä avautui paljeovin yhdeksi avaraksi tilaksi. Pihanpuolelle sijoittuivat keittiö, somistamo ja harjoitusmyymälä. Hallista päästiin myös kansliaan ja opettajainhuoneeseen. Ikkunattomaan käytävään tuli valoa kattoikkunoista. Siipirakennuksessa oli pihatasossa kolme asuinhuoneistoa.

Myös Myynti- ja mainoskoulun sisäänkäynti tapahtui julkisivupinnasta sisäänvedetyn arkadikäytävän kautta. Pohjakerroksessa olivat opiskelijoiden oleskelu- ja kerhotila, jota voitiin käyttää tarvittaessa opetustilana, ja väestönsuoja. Toisessa kerroksessa sijaitsivat suuri luentosali, kirjasto ja varastot. Siipirakennukseen sijoittuivat pienehköt opettajien huoneet sekä kaksi pientä huoneistoa. Ikkunattomassa hallissa oli kattoikkunat.

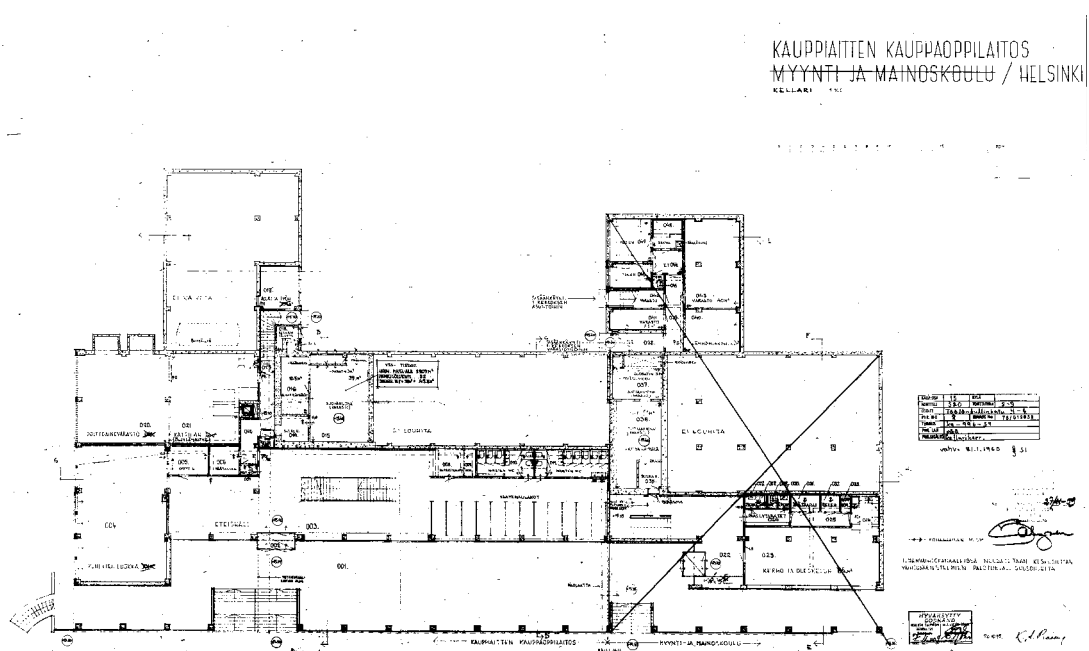
Luokkahuoneet sijoittuivat siipirakennusten – flyygeleiden – kahteen ylimpään, 4. ja 5. kerrokseen. Niiden kerroskorkeus, 3.70 m, teki luokkahuoneista, joissa palkistot olivat näkyvissä, ilmastuvia. Käytävillä palkistot jäivät alakaton taakse.

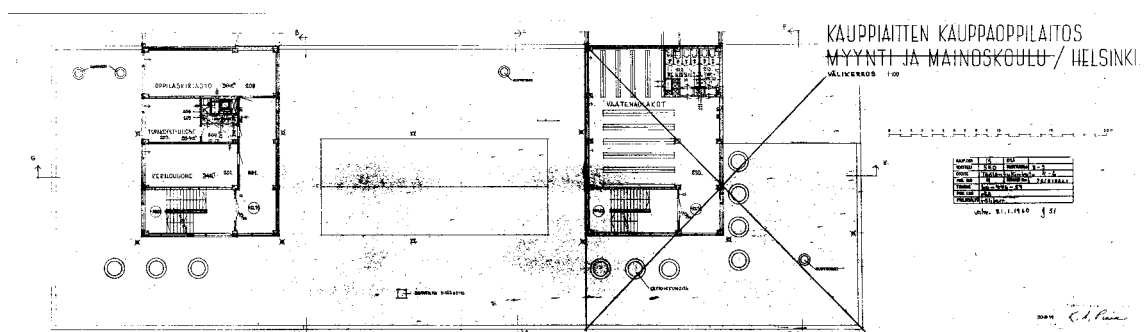
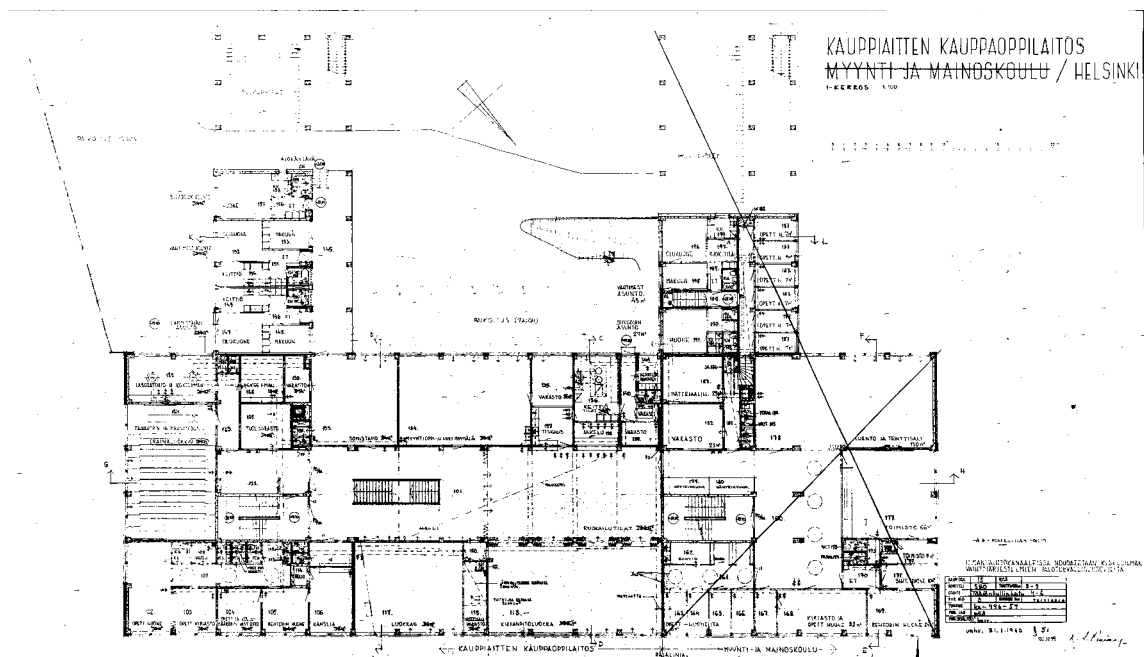
Töölöntullinkatu nähtynä Töölöntullin suunnasta. (Laitila Unto, Valokuvaaja 1960–1969 Helsingin kaupunginmuseo <https://www.finna.fi/Record/hkm.HKMS000005:km0020ee>)

Kauppiaitten Kauppaoppilaitoksen puoleinen pääty: arkadi ja portaikko liittivät rakennuksen katutilaan. (Laitila Unto, Valokuvaaja 1960–1969, Helsingin kaupunginmuseo)

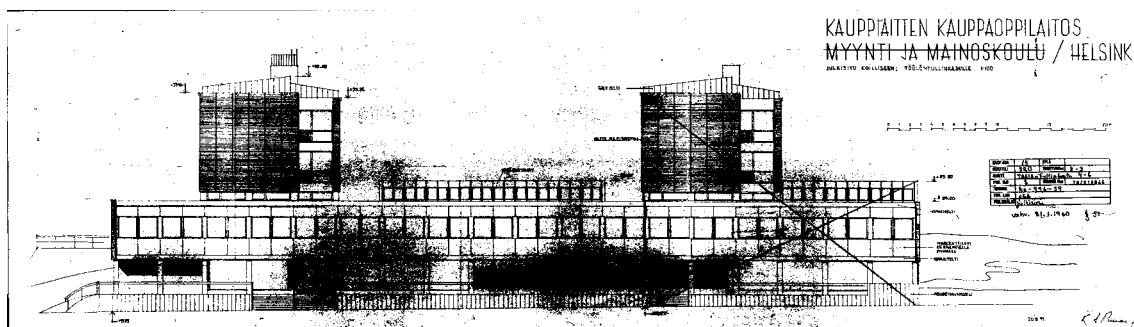
Kellari, sisäänkäyntikerros

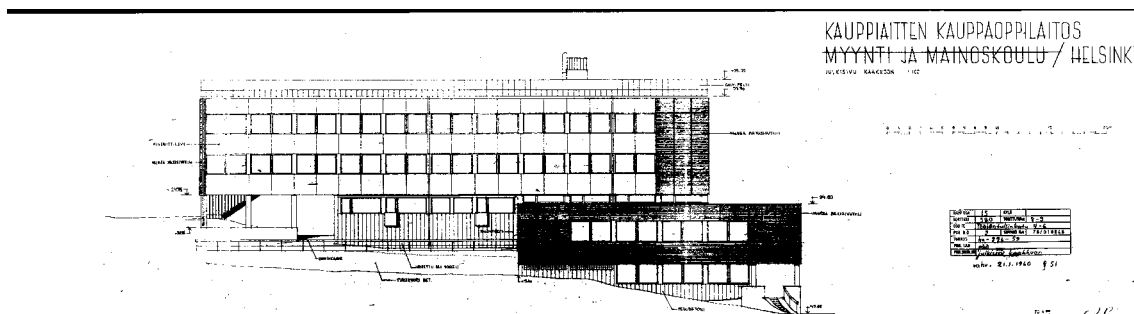
Julkisivut

Kookkaaseen rakennukseen toivat elävyyttä materiaalivaihtelut: isohkot ikkuna-aukot ja polveilevat nauhaikkunat, mineriittilevyverhoukset ja vaaleat tiiliverhoukset ja näyttävä, uritettu betoni-sokkeli, joka Myynti- ja mainoskoulun päädyssä jatkui myös pihan puoleisen korotetun osan seinäpinnassa. Ikkunapellitykset ikkunoiden välissä, katto ja arkadin otsapinta kadun puolella olivat kuparipeltiä. Siipirakennuksissa muuraus jatkui myös päädyistä nurkan yli pitkille sivuille. Siipirakennusten katto oli galvanoitua peltiä.

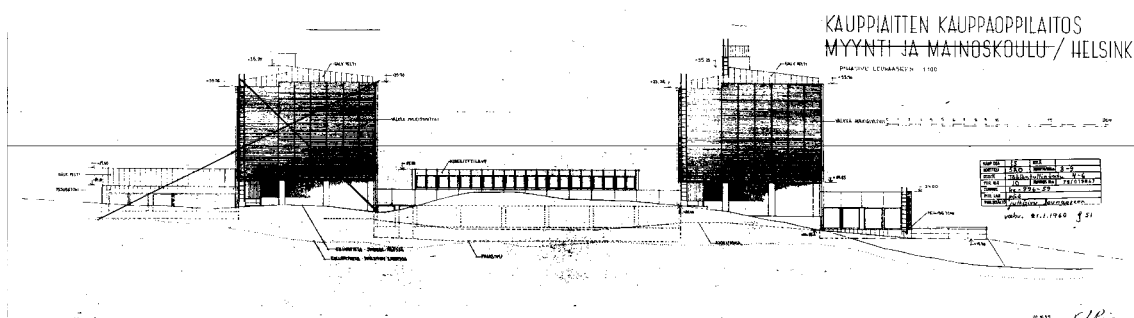
Kadunvarren matalamman osan katto kohosi keskellä kahden viiston lappeen muodostamaksi kattolyhdyksi. Tämä kevensi talon ilmettä, samoin kuin sivurakennusten porrastettu lapekatto.

Julkisivu koilliseen, Töölöntullinkadulle

Julkisivu kaakkoon

Pihasiyu lounaaseen

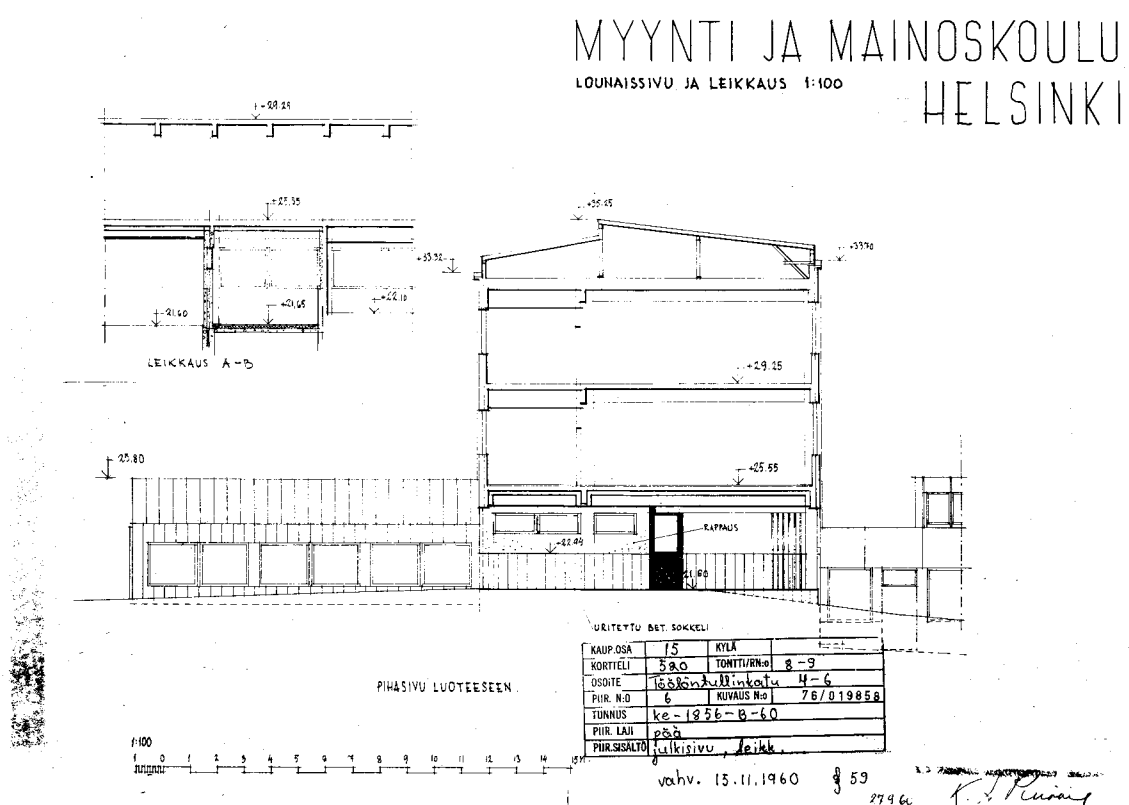

Rakennustyöt loppusuoralla. Kadun varren julkisivujen verhoilut ja pellitykset ovat valmiit, siipirakennuksista puuttuu vielä mineriittilevyverhous ja ikkunoiden pellitykset. (Kuva teoksesta Jukka Haavisto, Aikuiset opintielä. Myynti- ja mainoskoulu Markkinointi-instituutti 1930 – 1990, Markkinointi-instituutin Kannatusyhdistys ry, Helsinki, 1990, 126)

Sisustus

Kauppiaitten Kauppaoppilaitoksen puolella sisätilaa hallitsi ensimmäistä ja toista kerrosta yhdistävä, näyttävä paikalla valettu porras. Sen viistot tukirakenteet ja etenkin käsijohde ja kaide olivat taitavasti detaljoidut. Sisäänkäyntikerroksesta juhlanan teki myös musta, punaisten graniittirakaiden elävöittävä mosaiikkibetonilattia, joka oli jaettu neliönmuotoisiin kenttiin messinkilistoin. Kodikkuutta ja elävyyttä tilaan toi tiiliseinä. Luonnonvaloa tuli arkadin kautta kadulle avautuvista ikkunoista.

Luokahuoneiden seinä-, katto- ja lattiapinnat olivat yksivärisiä ja sävyiltään vaaleita, lattiat ilmeisesti linoleumia ja seinät maalattuja. Korkeiden palkkien välissä näyttäisi olleen akustoiva levytys, mahdollisesti Tojax. Luokahuoneiden ikkunoissa oli sälekaihtimet ja kangasverhot, ja suurien ikkunapintojen ansiosta luokkiin tuli runsaasti luonnonvaloa. Sylinterinmuotoiset, valkoiset metallivalaisimet sijoitettiin säännöllisiksi riveiksi palkistojen väliin. Luokahuoneiden kalustus oli rakennuksen henkeen sopivasti kevyttä ja pelkistettyä: pöydissä oli siro, metallinen runko ja kiiltävät, valkoiset pöytälevyt.

Lounaissivu ja leikkaus

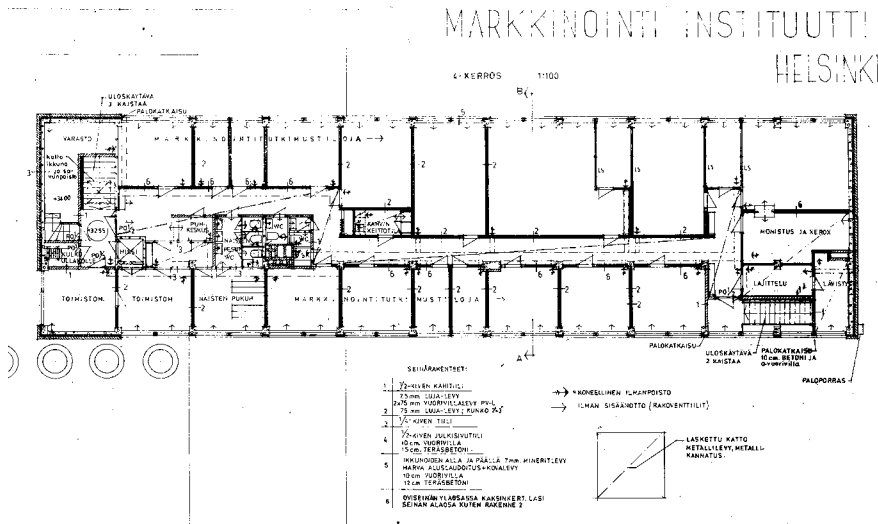

Kuva luokahuoneesta nykyisellään

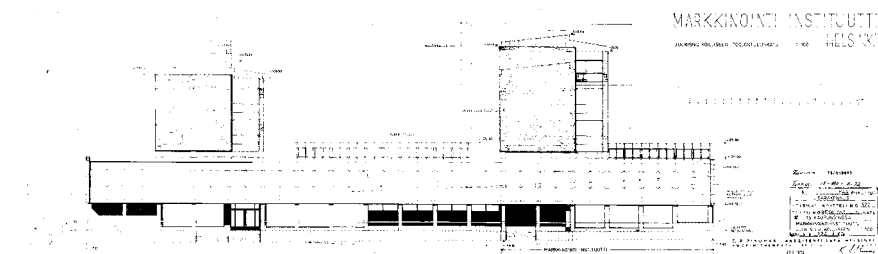
5. KESKEISET MUUTOKSET

1972

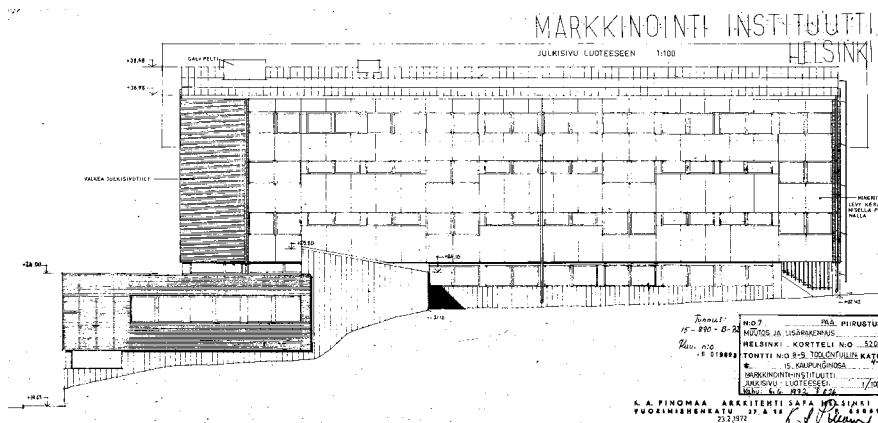
Myynti- ja mainoskoulun siipirakennusta korotetaan yhdellä kerroksella, johon sijoittuu lähinnä toimistotiloja. Porrasjärjestelyt muutetaan vastaamaan uutta tiilannetta. Katon muoto, julkisivun jäsentely ja julkisivumateriaalit säilyvät alkupe-
räisen kaltaisina.

4. kerros

julkisivu koilliseen

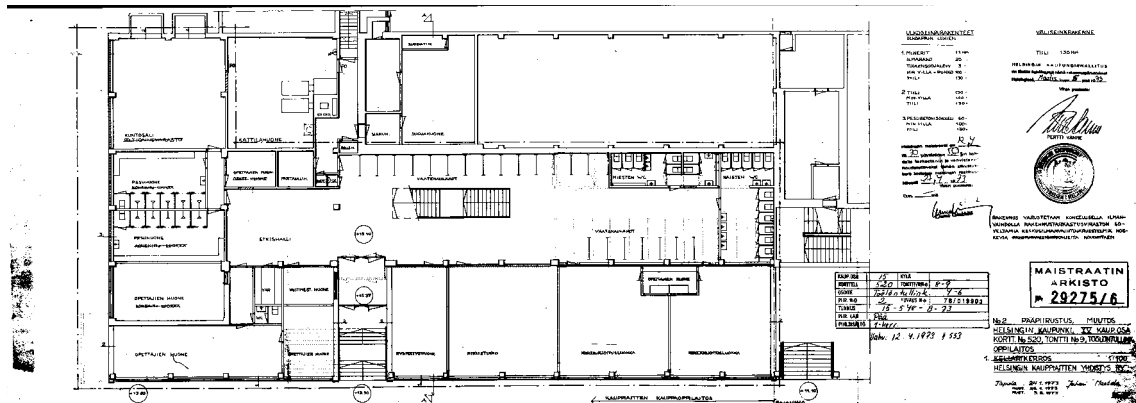

julkisivu koilliseen

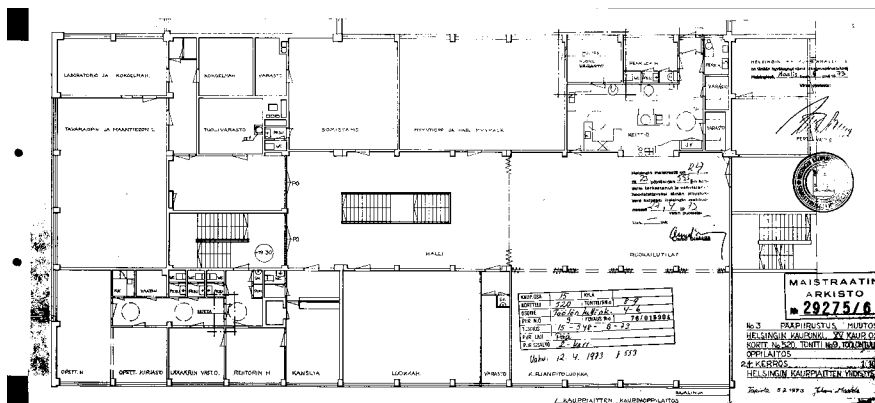
1973

24.1.1973 päivätyt julkisivupiirustukset on allekirjoittanut Juhani Maatela. Pinomaan osallistumisesta suunnitteluun ei ole tietoa. Arkadikäytävä muutettiin pääosin sisätilaksi. Sisäänkäynti kapeni puoleen entisestä ja se jäi syvennykseen. Uuden ulkoseinän ikkuna-aukotus noudatti toisen kerroksen mitoitusta ja rytmiä. Myös materiaalit olivat samoja kuin muukin julkisivu: kuparipeltiä ikkunoiden välissä ja räystäissä, valkeaa asbestisementtilevyä ja vaaleaa tiilimuurausta ja uritettua pesubetonia.

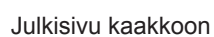
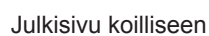
Eteishallissa muutokset edellyttivät naulakkotilan uudelleen sijoittelua. Kadun puolelle, syvemmän arkadin paikalle tuli neljä opetustilaa. Päädyn arkadi muutettiin opettajien huoneiksi kuten myös osa entisestä konekirjoitusluokasta, jonka paikalle tehtiin myös kaksi pesuhuonetta. Toisessa kerroksessa laajennettiin keittiötä.

1. kerros

2. kerros

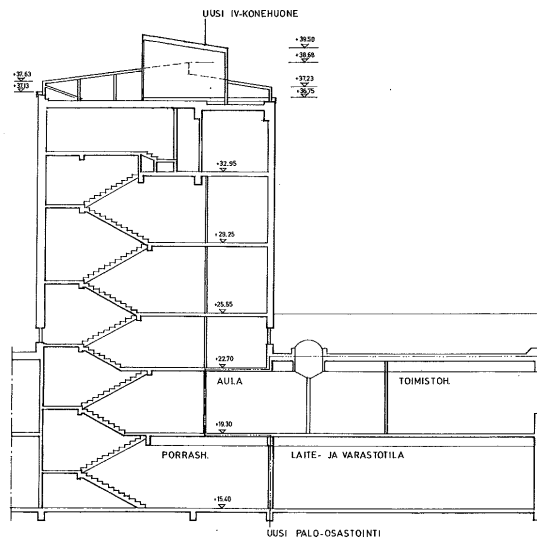

13.2.1989 päivättyjen suunnitelmien arkkitehtina on Arkkitehtitoimisto Mirja ja Pekka Koski-Lammi. Kahden koulun tilat yhdistetään toisiinsa Kauppaopiston tilojen siirtyessä uudelle opistajalle. Pohjakerroksessa säilyy edelleen kaksi sisäänkäyntiä, mutta entisiin Kauppaopiston tiloihin päästään nyt myös Markkinointi-instituutin sisäänkäyntisyvennyksestä. Pohjakerroksessa vahtimestarin tila ja puhelinkeskus erotetaan aulasta aaltoilevalla lasitiiliseinällä. Aulan vaatesäilytys- ja wc-tilojen sijoittuminen järjestellään uudelleen. Päädyssä tiloja muutetaan: opettajien huoneiden paikalle tulee kaksi monistamohuonetta ja lajittelu, pesu- ja kuntoilutilaan oppimateriaalivarasto. Toisessa kerroksessa kahden oppilaitoksen väliseen seinään tehdään kulkuaukko.

1990

Töölöntullinkatu 6:n kadun puoleiseen päätyyn rakennetaan uusi IV-konehuone.

Kuvaus no 92/ 005269	
15	520
MAKIOS	10 (13)
MARKKINOINTI-INSTITUUTTI	PAAPUUSTUS
TÖÖLÖNTULLINKATU 6	LEIKKAUS A-A
SÄHKÖKESKUS 2. VAHE	1/100
ARKKITEHTITOIMISTO	ARK 309
MILJA JA PEKKA KOSKI-LAMMI OY	
HELSINKI FINL 00 - 477 1233	
2.3.1990	

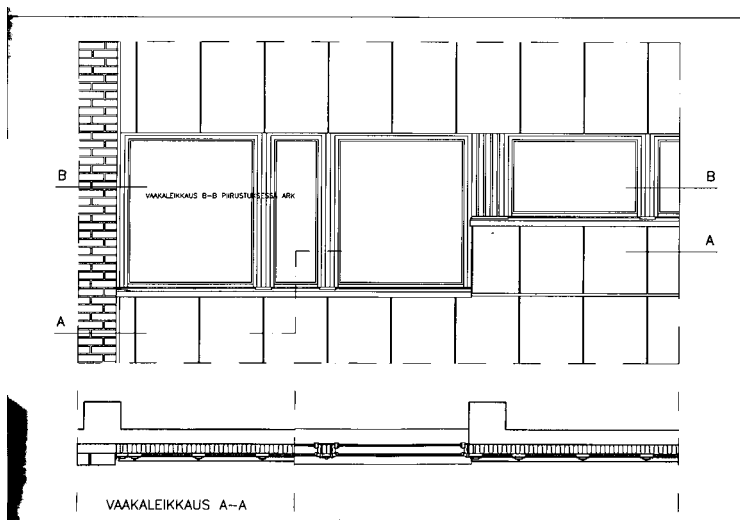
Leikkaus, jossa näkyy IV-konehuone

1994

Julkisivut verhoillaan uudelleen ja ikkunat uusitaan. Mineriiiverhouksen tilalle tulee polttomaalattu alumiinikasetointi, ikkunoiden väliin polttomaalattu alumiinipelti, katossa konesaumattu peltikate. Vaalean tiilimuurauksen korvaa tiililaattaelementeillä toteutettu verhouk (Stonel).

1996

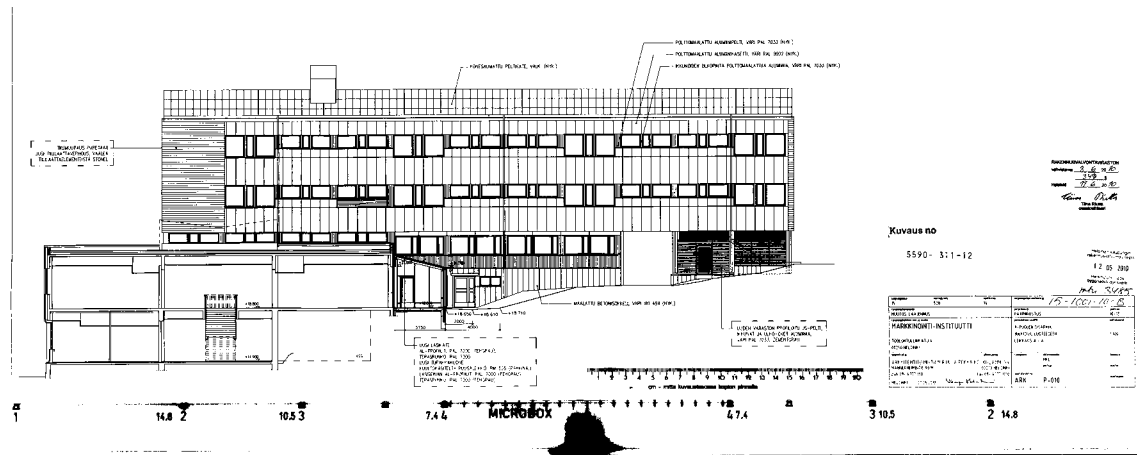
Sisäänkäynti Töölöntullinkatu 4:ssä muutetaan toimistotilaksi. Töölöntullinkadun puolelle jää yksi sisäänkäynti syvennyksineen entisen Myynti- ja mainoskoulun sisäänkäynnin paikalle. Kolmannessa kerroksessa eteläisemmän siipirakennuksen asuntojen sisäänkäyntiterassi muutetaan sisätilaksi ja asunnot työtilaksi. Sisäänkäyntisyvennykset muutetaan sisätilaksi. Katujulkisivujen verhouk- ja ikkunat uusitaan: kuparipellitykset korvataan alumiinipellillä, seinäpintaan tulee metallikasetointi, myös detaljointi muuttuu.

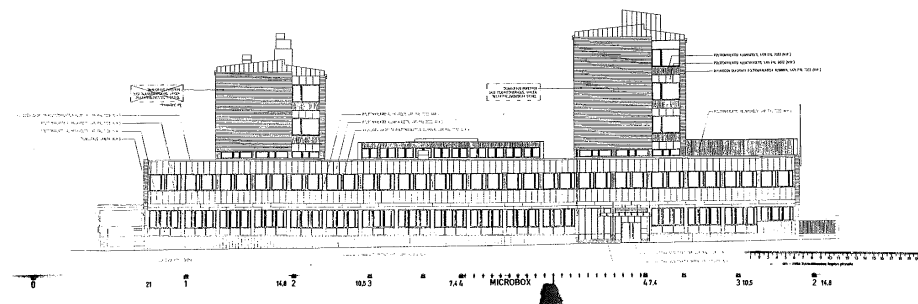
Kuvaus no 3968-344-96	
15	520
MAKIOS	10 (13)
MARKKINOINTI-INSTITUUTTI	PAAPUUSTUS
TÖÖLÖNTULLINKATU 6	LEIKKAUS A-A
SÄHKÖKESKUS 2. VAHE	1/100
ARKKITEHTITOIMISTO	ARK 309
MILJA JA PEKKA KOSKI-LAMMI OY	
HELSINKI FINL 00 - 477 1233	
2.3.1990	

Osajulkisivu, metallikasettiverhouk

Sisäpihalle rakennetaan uusi lasikatteinen ja -seinäinen terassirakennus, A-siiven päässä, rakennuksen alapuolella oleva ulkotila muutetaan varastoksi niin, että ajoreitti pihalle kuitenkin säilyy.

Rakennuslupa vuodelta 2010 (lupatunnus 15-1001-10-B)

TÖÖLÖNTULLINKATU 4
Kauppiaitten kauppaoppilaitos 1961 - 1986
Markkinointi-insituutti 1986 -

Vuosi	Lupatunnus	Suunnittelija	Toimenpide
1959	Ke-0996-59-	K.A. Pinomaa	EI TEKSTIÄ. Aineisto sisältää rakennuslupakuvat: Pääpiirustukset: pohjat, leikkaukset, julkisivut
1960	Ke-1855-60-B	K.A. Pinomaa	EI TEKSTIÄ. Vain myynti- ja mainoskoulun 1. krs
1960	Ke-1856-60-B	K.A. Pinomaa	EI TEKSTIÄ. Myynti- ja mainoskoulun piirustuksia: asemapiirros, välikerroksen pohja, leikkaus siipirakennuksesta ja julkisivut lounaaseen ja koilliseen.
1961	Ke-1251-61	K.A. Pinomaa	EI TEKSTIÄ. Vain asemapiirros
1961	Ke-0503-61	K.A. Pinomaa	EI TEKSTIÄ. Muutoksia 1. kerroksen ruokalassa, keittiössä ja keskitilaan liittyvässä opetustilassa
1961	Ke-1259-61-C,	K.A. Pinomaa	Asemapiirros, aitapiir. julkisivut, detaljit.
1973	15-0548-73-B	Juhani Maatela	Ei tekstiä: arkadikäytävä muutettu sisätilaksi. Asemapiirros, 1. ja 2.kerros, julkisivut kaakkoon ja koilliseen, leikkaus
1989	15-0760-89-B	Arkkitehtitoimisto Marja ja Pekka Koski-Lammi Oy	Väliseinämuutoksia 1. - 5. kerroksissa sekä ulkoterrassin rakennustyö. Välinevarasto
1989	15-3351-89-C	Arkkitehtitoimisto Marja ja Pekka Koski-Lammi Oy	Vesikatolle IV-laitteet sekä muut 2. - 5. kerroksiin.
1993	15-1166-93-C	Arkkitehtitoimisto Marja ja Pekka Koski-Lammi Oy	Julkisivuun ovi (pihalle, 2. kerrokseen ulko-ovi)
1994	15-1553-94-C	Arkkitehtitoimisto Marja ja Pekka Koski-Lammi Oy	Oppilaitosrak 4 kerr tiloihin rakennetaan ilmanvaihtokonehuone poisto- ja raitisilmasäleikköineen
1994	15-1738-94-C	Arkkitehtitoimisto Marja ja Pekka Koski-Lammi Oy	Pihasiiven julkisivujen levyverhous ja ikkunoiden uusiminen.
1996	15-0774-96-B	Arkkitehtitoimisto Marja ja Pekka Koski-Lammi Oy	Sisäänkäyntisyvennys rakennetaan työtilaksi 1. kerroksessa sekä asuntojen sisäänkäyntiterassi laajennetaan sisätilaksi ja asunnot muutetaan työtilaksi 3 kerroksessa.
2005	15-0938-05-D	Arkkitehtitoimisto Marja ja Pekka Koski-Lammi Oy	Uusi lastauslaituri ja -katos. Saap. 23.3.05
2010	15-1001-10-B	Arkkitehtitoimisto Marja ja Pekka Koski-Lammi Oy	Oppilaitosrakennuksen vähäiset laajennukset (uusi lasitettu terassi ja varaston laajennus), tiilijulkisivujen rakennemuutoksia sekä vähäisiä tilamuutoksia

TÖÖLÖNTULLINKATU 6
**Myynti- ja mainoskoulu 1961 -
(nyk. Markkinointi-instituutti)**

Vuosi	Lupatunnus	Suunnittelija	Toimenpide
1959	Ke-0995-59-A	K.A. Pinomaa	Ei TEKSTIÄ. Aineisto sisältää rakennuslupakuvat: Pääpiirustukset: pohjat, leikkaukset, julkisivut
1961	Ke-0504-61-C,	K.A. Pinomaa	Ei TEKSTIÄ. Muutoksia ullakon alueella; sis. Asemapiirros, ullakko, leikkaus
1961	Ke-1259-61-C	K.A. Pinomaa	Ei TEKSTIÄ. Vain hyväksymisleima ja asemapiirros
1970	15-1682-70-B	K.A. Pinomaa	Ei TEKSTIÄ. Arkadi sisäänkäynnin eessä muutettu sisätilaksi. Siipirakennuksen välikerroksen (maantasokerros) pilareiden varaan rakennettu osa muutettu sisätilaksi
1971	15-0270-71-C	K.A. Pinomaa	Ei TEKSTIÄ. Muutoksia sisäänkäyntiin liittyen.
1972	15-0890-72-B	K.A. Pinomaa	Ei TEKSTIÄ. Muutoksia sisäänkäyntiin liittyen.
1972	15-0890-72-B	K.A. Pinomaa	Ei TEKSTIÄ. Siipirakennusta korotettu kerroksella.
1979	15-1255-79-B,		Ei TEKSTIÄ. Muutoksia kellarikerroksessa (julkisivu ja sisäänkäynti), 1., 3. ja 4. kerroksissa
1987	15-4329-87-C		1 krs:n varastotilojen tp (tilapäinen?) käyttötarkoituksen muutos ja välisenä ja huoneiden käyttötarkoituksen muutokset 2. ja 5. ja 6. krs
1989	15-0761-89-C	Arkkitehtitoimisto Marja ja Pekka Koski-Lammi Oy	Väliseinämuutoksia 2. - 3. kerroksissa sekä sisäänkäyntikatoksen rakentaminen
1990	15-0938-90-B	Arkkitehtitoimisto Marja ja Pekka Koski-Lammi Oy	1-2 krs paloalueen muutokset; 2. krs vastotilojen muutos; 3. krs ilmanvaihtokonehuone muutos; 6. krs käytävätilan muutokse; ullakolle ilmanvaihtokonehuone
1994	15-1551-94-C	Arkkitehtitoimisto Marja ja Pekka Koski-Lammi Oy	Oppilaitosrak 4 kerr tiloihin rak ilmanvaihtokonehuone poisto- ja raitisilmasäleikköineen.
1994	15-1755-94-C	Arkkitehtitoimisto Marja ja Pekka Koski-Lammi Oy	Pihasiiven julkisivujen levyverhous ja ikkunoiden uusiminen.
1996	15-0773-96-B	Arkkitehtitoimisto Marja ja Pekka Koski-Lammi Oy	Sisäänkäyntisyvennyksen rakentaminen sisätilaksi 1. kerroksessa ja katusiiven julkisivujen levyverhous ja ikkunat uusitaan.
1999	15-3742-99-RAM, 15-4647-99-RAM	Arkkitehtitoimisto Marja ja Pekka Koski-Lammi Oy	Pihamaajärjestelyt
2010	15-1002-10-B	Arkkitehtitoimisto Marja ja Pekka Koski-Lammi Oy	Oppilaitosrakennuksen vähäiset laajennukset (uusi lasitettu terassi ja rullakkokatos), tiilijulkisivujen rakennemuutoksia sekä vähäisiä tilamuutoksia

6. NYKYTILA

Säilyneisyys ja arvot

Kaupunkikuva

Rakennuksen asemakaavallinen ratkaisu poikkeaa ympäröivän asuinkortteliston rakenteesta. Funkiksen avokorttelisto kohtaa tässä katutasen osalta suljetun seinämän. Muuten massoittelu ottaa huomioon asuinkortteliston rakeisuuden ja mittakaavan eikä yleensä estä näkymiä asunnoista.

Rakennuksen massoittelu perustuu pitkään ja matalaan, arkadein varustettuun kadunsuuntaiseen osaan ja korkeaan, sisäänvedettyyn siipirakennukseen tontin sisäosassa. Siipirakennusten räystäskorkeus ei ylitä naapurirakennuksia. Massoittelu ei ole merkittävästi muuttunut, huolimatta kerroksella korotetusta sivurakennuksesta.

Arkadikäytävän muuttaminen sisätilaksi on muuttanut suhdetta rakennuksen ja katutilan välillä. 1980–1990-lukujen muutoksissa alkuperäisen arkkitehtuurin harkitut ja vähäeleiset materiaalit, värit ja yksityiskohdat, joilla oli merkitystä myös osana kaupunkikuvaa, ovat hävinneet.

Käyttötarkoitus

Rakennus on säilynyt pääasiassa oppilaitoskäytössä huolimatta toimintaan liittyvistä muutoksista. Alkuperäisestä käyttötarkoituksesta kertovat eniten siipirakennusten ylimmät kerrokset, joissa yhä sijaitsee opetustiloja. Sisäänkäynti- ja aulatilojen järjestelyt ovat muuttuneet merkittävästi. Edustavin, alun perin Kauppiaitten Kauppaoppilaitoksen käytössä ollut aula- ja ruokalata ensimmäisessä ja toisessa kerroksessa on kuitenkin osittain säilynyt, huolimatta ulko- ja väliseinämuu- toksista ja uudenaikaisesta kalustuksesta.

Sisäpihan puolelle rakennettu lasinen terassi hyödyntää piha-aluetta ja lisää mahdollisuuksia toisen kerroksen avaran kahvila- ja aulatilaa käytölle. Alkuperäisen arkkitehtuurin hahmottaminen on kuitenkin vaikeaa.

Sisäänkäynnin kohdalla sokkeli on verhottu vihreällä kivellä, joka jatkuu sisätiloissa.

Käyttötarkoitukseen liittyvät uudet tarpeet ja koulutuksen luonteen muutos näkyvät teknisissä järjestelyissä kuten ilmanvaihdossa, valaistuksessa ja opetustekniikassa sekä kalustuksessa. Muutoksia ovat aiheuttaneet myös huoltoon liittyvät tarpeet, kuten lastauslaiturin ja -katoksen lisäämisen toiseen päättyyn.

Arkkitehtuuri

Nykyinen Markkinointi-instituutin rakennus edustaa 1950- ja 1960-luvun taitteen oppilaitosarkkitehtuuria. Siinä on piirteitä sekä aikakauden asuntoarkkitehtuurista että koulurakennuksista. Pinomaan työlle ominaista oli eräänlainen niukka ja eleetön tyylikkyys, joka syntyi selkeästä massoittelusta, tilajärjestelystä ja harkituista materiaaleista. Tekniset järjestelmät suunniteltiin niin, etteivät ne häirinneet kokonaisvaikutelmaa ulkona ja sisällä. Pinomaan ”kynänjälki” on kuitenkin hävinnyt muutoksissa, jotka ovat kohdistuneet sekä arkkitehtoniseen perusideaan – arkadikäytävä on hävinnyt kokonaisuudessaan – että julkisivujen ja interiöörien alun perin harkittuihin materiaaleihin ja yksityiskohtiin ja etenkin pohjakerroksen tilajärjestelyihin. Sen sijaan sivurakennusten tilajäsentely avarine ja valoisine käytävineen, joista päästään opetustiloihin, on säilynyt hyvin.

Julkisivut

Alkuperäisistä pintamateriaaleista jäljellä on vain sokkelin uritettu, myöhemmin vihreänharmaaksi maalattu betoni. Kaikki muut materiaalit ja julkisivuun liittyvät osat on uusittu. Mineriiitilevyjen tilalla on metallikasetointi, ikkunat on vaihdettu lämpölaseiksi ja niihin liittyvät pellitykset uusittu. Myös kuparipeltiset osat katujulkisivusta on vaihdettu. Siipirakennusten päätyjen tiili on korvattu tiililaattaelementeillä.

Sisätilat

Alkuperäisiä materiaaleja ja rakennusosia on sisätiloissa jäljellä niukasti. Alun perin harkitut materiaalit ovat vaihtuneet materiaalien kirjoon. Tämä näkyy etenkin lattioiden pintamateriaaleissa, joissa vaihtelevat nyt muun muassa sisäänkäynnin vihreä kivilaatoitus, linoleumipinnat, kolikko-matto, eriväriset Hovi-laattapinnat ja wc-tilojen laatoitukset.

Alkuperäisistä materiaaleista on säilynyt hyvin sisäänkäynnin mosaiikkibetonilattia. Myös portaikot kaiteineen ovat säilyneet lukuun ottamatta metalliosien väritystä. Osa alkuperäisistä käytävä- ja opetustilojen harmaalla laminaatilla pinnoitetuista, puulistareunustetuista ovilehdistä on säilynyt.

Valmistuessaan koulujen sisäänkäynnit sijaitsivat arkadikäytävän suojassa, reilusti katutasen yläpuolella. Sisältä avautui näkymä arkadin kautta kadulle. Nyt yhteys sisätilan ja katutilan välillä on hävinnyt. Sisällä ulkoseinälinja on hahmotettavissa pilariston ja alkuperäisen aulan lattiapinnan perusteella. Nykyinen eteisaula aaltoilevine lasitiiliseinineen on toteutettu 1980-luvun henkeen. Samalta ajalta on ilmeisesti peräisin sisätilojen värit, jossa viininpunainen väri toistuu lattioiden ja ovien listoituksissa ja murrettu vaalean vihreä sävy osassa lattiapintoja.

On selvää, että etenkin 1980- ja 90-luvun muutoksissa alkuperäisen arkkitehtuurin keskeiset lähtökohdat – pelkistynyt ja eleetön muotokieli, harkitut materiaalit ja detaljit ja niihin nivoutunut selkeä tilajäsentely – ovat hävinneet tai niiden liittyminen osaksi kokonaisuutta on muuttunut vaikeasti ymmärrettäväksi. Merkittävin Pinomaan alkuperäistä arkkitehtonista ideaa heikentänyt muutos on kuitenkin ollut arkadikäytävän muuttaminen sisätilaksi. Toisen siipirakennuksen korottamisella ja siipirakennusten alimpien kerrosten muutokset sen sijaan eivät ole häirinneet merkittävästi arkkitehtonista kokonaisuutta. Pihan puolella rakennus ja sen liittyminen ympäröivään kontekstiin ovat säilyneet pitkälti alkuperäisen tilanteen kaltaisina.

Sisäänkäyntiaula ja vahtimestarin tila

Eteisaula

Ruokala, 1. kerros

Portaikkoa jatkettiin Töölöntullinkatu 6:n siipirakennuksen korotuksen jälkeen.

Välikerros (Töölöntullikatu 4)

Toisen kerroksen käytävä
(Töölöntullikatu 4)

Käytävä ja kalusteet 3. krs (Töölöntullikatu 4)

(Töölöntullikatu 4)

Kolmannen kerroksen toimistotilat (Töölöntullinkatu 4)

Toimistokäytävä, 6. krs (Töölöntullinkatu 6)

Käytävästä on käynti luokkahuoneisiin (Töölöntullinkatu 6)

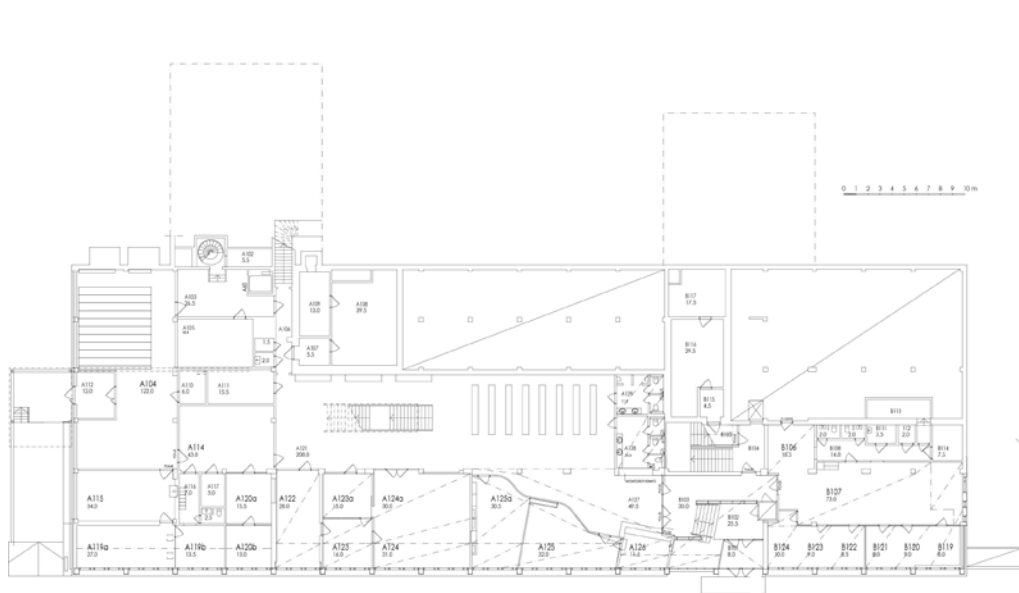

Luokkahuone (Töölöntullinkatu 6)

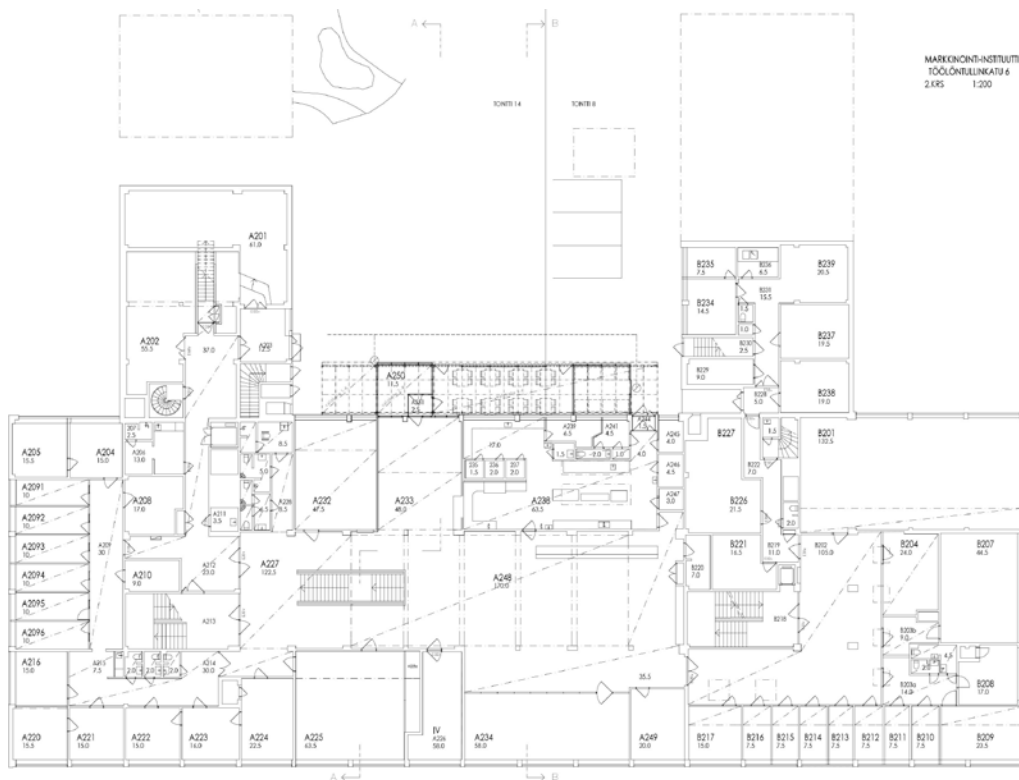

Näkymä Töölöntullinkatu 6:n siipirakennuksesta:
kattoikkunat ja Töölöntullinkatu 4:n siipirakennuksen pihajulkisivu.

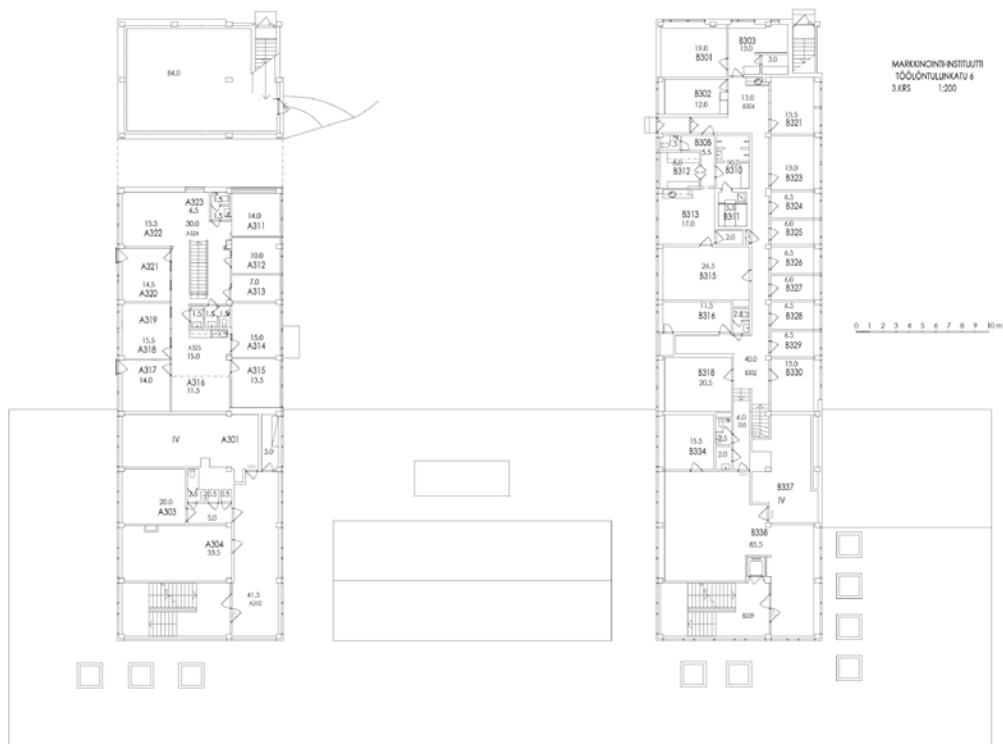
Pohjapiirustukset nykytilanteesta

1. kerros

2. kerros

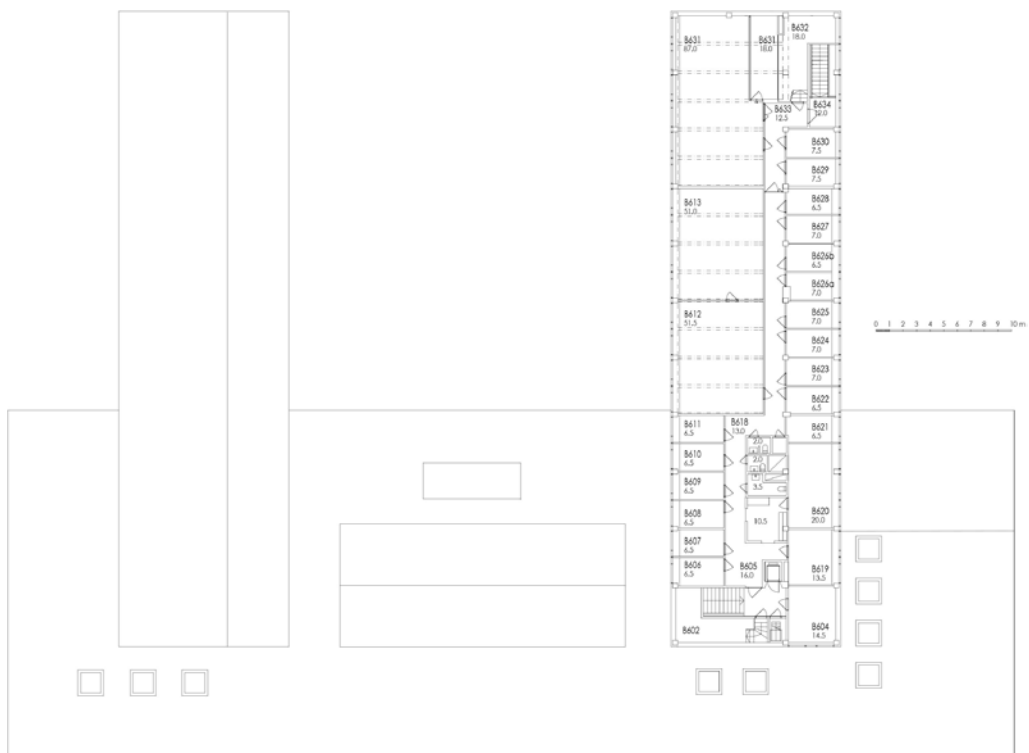
3. kerros

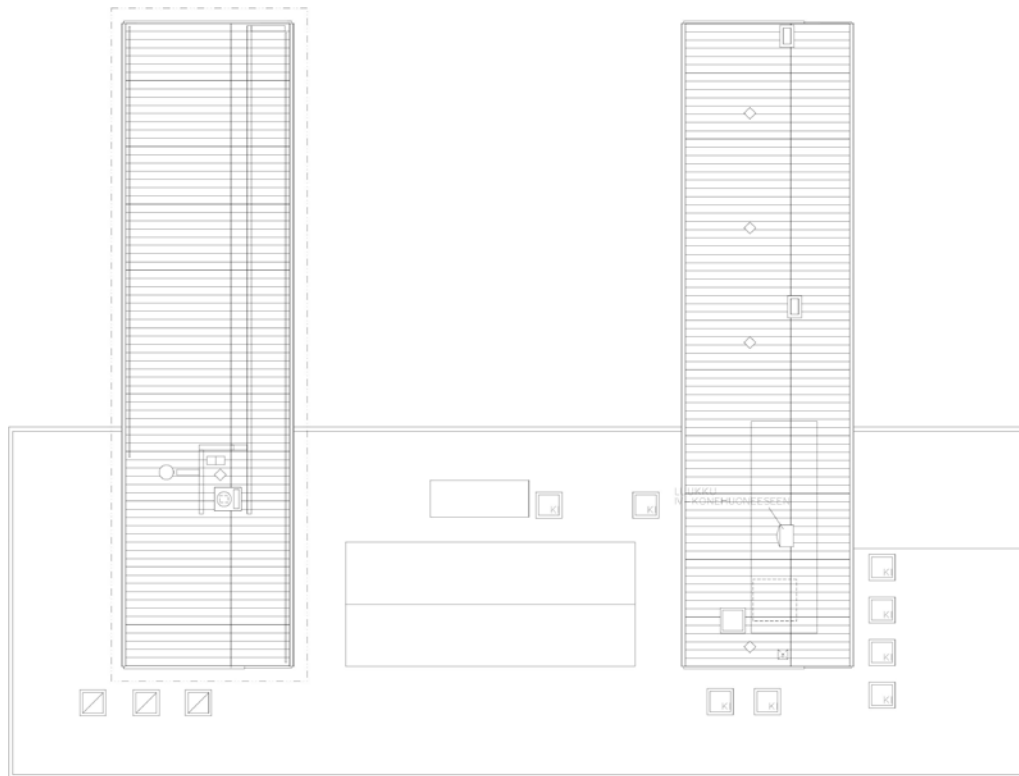
4. kerros

5. kerros

6. kerros

Vesikatto

Lähteet

Lindqvist, Mikko. Aarne Ervin suunnittelema Töölön kirjasto ja modernismin traditio. Diplomityö, TKK, Arkkitehtiosasto, Espoo, 1998.

Haavisto, Jukka. Aikuiset opintiellä. Myynti- ja mainoskoulu Markkinointi-instituutti 1930 – 1990. Markkinointi-instituutin Kannatusyhdistys ry, Helsinki, 1990.

Heikinheimo, Marianna; Perkkiö, Miia. Helsingin ylioppilaskunnan Kortteli kaupungin sydämessä. Helsinki, 2006.

<http://www.mbs.fi/index.php/oppilaitoksen-historia> (10.10.2016).

”Tapiolan puutarhakaupunki”, Arkkitehtuurimuseo, <http://www.mfa.fi/kimmelmetsstotso> (10.10.2016).

Koulutalon ja Matkatalon rakennushistoriaselvitys, Pöyry Finland Oy, 2013, s. 64–65. <http://koukoushallinta.lappeenranta.fi/dynastyweb/kokous/20154634-3-21.PDF> (25.10.2016).

Rakennushistoriaselvitys, Puijonkatu 26–28, Arkkitehtitoimisto Hannu Puurunen, Työ no 2011–03, 25.2.2011.

<https://fi.wikipedia.org/wiki/Sileävalukerho> (25.10.2016).

K. A. Pinomaan muistokirjoitus, Helsingin Sanomat, 10.5.2005. <http://www.hs.fi/muistot/art-2000002627964.html> (25.10.2016).